

Ministerstwo Klimatu i Środowiska

Sekretarz Stanu
Krzysztof Bolesta

DPN-WWM.0503.1.2026.MW
4288731.17442445.14251203
Warszawa, 16-04-2026

Dotyczy: odpowiedzi na oświadczenie złożone przez senatora Grzegorza Biereckiego na 54. posiedzeniu Senatu w dniu 12 marca 2026 r.

Temat: w sprawie beneficjentów poszkodowanych przez nieuczciwych wykonawców realizujących inwestycje w ramach rządowego programu "Czyste powietrze", BPS/043-54-1415-MKiŚ/26/

Pani
Małgorzata Kidawa-Błońska
Marszałek Senatu RP

Szanowna Pani Marszałek,

w związku z przekazanym oświadczeniem senatorskim, przedstawiam odpowiedzi w zakresie kompetencji Ministra Klimatu i Środowiska (MKiŚ).

1. *Jakie działania planują podjąć Ministerstwo Klimatu i Środowiska oraz Ministerstwo Sprawiedliwości, aby zapobiegać podobnym nadużyciom w przyszłości oraz zapewnić skuteczną ochronę obywateli korzystających z programu „Czyste powietrze”?*

MKiŚ przeprowadziło działania mające na celu zabezpieczenie beneficjentów Programu „Czyste Powietrze” (PP CP) przed nadużyciami, które były obserwowane w naborach wniosków prowadzonych do 2024 r.

W toku konsultacji z różnymi interesariuszami realizacji Programu zidentyfikowane nieprawidłowości wymusiły podjęcie pilnych działań naprawczych oraz przeprowadzenie koniecznych zmian. Skala problemów w funkcjonowaniu PP CP wymusiła w listopadzie 2024 roku czasowe wstrzymanie naboru wniosków o dofinansowanie oraz podjęcie działań prowadzących do jego kompleksowej reformy, obejmującej zmiany proceduralne, strukturalne oraz systemowe.

Kontynuacją ww. działań było przeprowadzenie szerokich konsultacji z uczestnikami Programu. Ich efektem było ogłoszenie 31 marca 2025 r. nowej wersji Programu, która wprowadziła zmiany eliminujące zidentyfikowane nieprawidłowości:

- wprowadzono Ogólnopolski Mechanizm Operatorów Programu jako bezpłatne wsparcie dla beneficjentów Programu w trakcie realizacji przedsięwzięcia. Rolą operatorów jest prowadzenie i wspieranie beneficjentów w procesie wymiany źródeł ciepła i termomodernizacji budynków. W pierwszej kolejności powierzono tę rolę gminom, a tam gdzie gmina nie zadeklarowała swojego udziału, rolę tę pełni wojewódzki fundusz ochrony środowiska i gospodarki wodnej (WFOŚiGW). Aktualnie ponad 57 % gmin w Polsce pełni rolę Operatora PPCP. Z nową odsłoną PPCP w 2025 r. wprowadzono obowiązek składania wniosku o dofinansowanie przez Operatora w najwyższym poziomie dofinansowania, oraz przy prefinansowaniu, tak aby zapewnić bezpieczeństwo gospodarstwom najbardziej podatnym na nadużycia.

- zmniejszono wysokość wypłacanej zaliczki w mechanizmie prefinansowania z 50% do 35%,
- zaktualizowano definicję beneficjenta Programu „Czyste Powietrze” w celu zwiększenia efektywności wydatkowania środków publicznych, wprowadzając m.in. obowiązek posiadania prawa własności lub współwłasności nieruchomości przez co najmniej 3 lata (z wyjątkiem nabycia w drodze spadku), możliwość złożenia tylko jednego wniosku oraz uzyskania dofinansowania wyłącznie na jedną nieruchomość. Dodatkowo najwyższy poziom dofinansowania skierowano do budynków o najwyższym zapotrzebowaniu na energię użytkową ($E_u > 140 \text{ kWh}/(\text{m}^2 \cdot \text{rok})$) oraz doprecyzowano zasady ustalania gospodarstwa domowego w przypadku beneficjentów pozostających w związku małżeńskim,
- powiązano zakres prac termomodernizacyjnych ze standardem energetycznym budynku, co przekłada się na zwiększenie efektywności i racjonalności udzielanego wsparcia,
- zaostrzono wymagania jakościowe i proceduralne: obowiązkowe audyty energetyczne budynku dla wszystkich realizowanych przedsięwzięć, czy maksymalne koszty jednostkowe dla działań termomodernizacyjnych.
- dofinansowaniu podlegają jedynie urządzenia grzewcze o potwierdzonych i zweryfikowanych parametrach jakościowych. Dofinansowaniem w ramach PPCP mogą zostać objęte wyłącznie urządzenia grzewcze, znajdujące się na liście Zielonych Urządzeń i Materiałów (prowadzonej przez Instytut Ochrony Środowiska – Państwowy Instytut Badawczy), a wpis urządzenia na listę możliwy jest na podstawie raportu z badań wykonanych w laboratorium, zlokalizowanym na terytorium jednego z państw EU lub EFTA, posiadającym akredytację na podstawie norm obowiązujących w UE.

Trwają także prace nad przygotowaniem listy referencyjnych wykonawców, która wesprze beneficjentów Programu w wyborze rzetelnych firm, realizujących przedsięwzięcia z zakresu poprawy efektywności energetycznej budynków. Wykonawcy ubiegający się o wpis na listę zostaną poddani weryfikacji pod kątem m.in. kryteriów formalnych, kwalifikacji zawodowych, doświadczenia w realizacji inwestycji w ramach Programu. Beneficjent będzie mógł wyszukać wykonawcę z uwzględnieniem takich parametrów, jak: obszar działania, zakres świadczonych usług, rodzaj instalowanych urządzeń czy możliwość realizacji przedsięwzięcia z wykorzystaniem prefinansowania. Lista będzie miała charakter dobrowolny.

2. Czy Ministerstwo Klimatu i Środowiska posiada dane dotyczące liczby przypadków postępowań, wyłudzeń lub nadużyć ze strony firm realizujących inwestycje w ramach programu „Czyste powietrze”? Jeśli tak, to proszę o przedstawienie skali tego problemu w ujęciu ogólnopolskim.

W odniesieniu do Programu „Czyste Powietrze”, finansowanego z funduszy unijnych, na podstawie informacji otrzymanych z WFOŚiGW i NFOŚiGW, MKiŚ posiada wiedzę o:

- 231 przypadkach czynności prowadzonych przez organy dochodzeniowo-śledcze (w ramach Programu finansowanego z programu Fundusze Europejskie na Infrastrukturę, Klimat, Środowisko 2021 -2027, dalej: FEnIKS).
- 403 przypadkach pozostających w toku czynności prowadzonych przez organy dochodzeniowo-śledcze oraz 70 postępowaniach, które zostały umorzone (w ramach Programu finansowanego z Krajowego Planu Odbudowy i Zwiększania Odporności, dalej: KPO).

W tych przypadkach czynności prowadzone są m. in. przez: prokuratury okręgowe i rejonowe, komendy powiatowe i miejskie policji, Centralne Biuro Antykorupcyjne.

WFOŚiGW są zobowiązane do przekazywania Instytucji Wdrażającej (NFOŚiGW), z poszanowaniem obowiązujących przepisów prawa, wszelkich informacji dotyczących podejmowanych czynności (w tym kontrolnych) lub postępowań prowadzonych w szczególności przez organy ścigania bądź organy nadzoru, dotyczących lub mogących dotyczyć swoim zakresem Projektu Grantowego (Programu).

W efekcie tego, w bazie danych NFOŚiGW dotyczącej zgłoszeń o postępowaniach organów ścigania i UOKiK, oraz nadużyciach finansowych w ramach dofinansowań udzielonych w Programie zarejestrowano 697 spraw. Dane dotyczące postępowań są na bieżąco aktualizowane, ich liczba się zwiększa, natomiast określenie kwoty dotyczącej nieprawidłowości nie jest możliwe do określenia z uwagi na złożony charakter spraw. Zawiadomienia o podejrzeniu popełnienia przestępstwa były i są kierowane do organów ścigania również bezpośrednio przez beneficjentów, część z tych spraw jest przekazywana do wiadomości WFOŚiGW, znajduje się zatem w bazie NFOŚiGW.

W zakresie Programu finansowanego z FEnIKS, zarówno MKiŚ jak i NFOŚiGW nie posiadają końcowej informacji o zakończeniu prowadzonych postępowań, jak również o postawieniu zarzutów osobom podejrzany przez organy ścigania. MKiŚ i NFOŚiGW nie posiadają również informacji o tego typu sprawach zakończonych prawomocnym wyrokiem sądu. W zakresie Programu finansowanego z KPO, MKiŚ ma wiedzę o 13 przypadkach sporządzenia aktu oskarżenia w następstwie przeprowadzonego postępowania przygotowawczego. W dwóch przypadkach zapadł wyrok w I instancji. MKiŚ nie posiada szczegółowych informacji o przedmiocie i przebiegu postępowań, ponieważ nie był ani ich inicjatorem, ani stroną.

W przypadku uzasadnionego podejrzenia popełnienia przestępstwa przez wykonawcę prac, w związku z podejrzeniem oszustwa, wyłudzenia, podrobienia lub przerobienia dokumentu, poświadczenia nieprawdy oraz posłużenia się dokumentem potwierdzającym nieprawdę, istotne jest złożenie zawiadomienia. Każdy beneficjent, który ma uzasadnione podejrzenie działania wykonawcy na swoją szkodę, powinien rozważyć bezpośrednie złożenie zawiadomienia do organów ścigania.

Do zainteresowanych podmiotów nadal zgłaszają się osoby, które mogły ulec wyłudzeniom. Kolejne umowy o dofinansowanie mogą wchodzić w przekroczenia terminów rozliczenia dlatego też, szczegółowe informacje dotyczące liczby przypadków wyłudzeń lub nadużyć ze strony firm realizujących inwestycje w ramach Programu mogą jeszcze ulec zmianie.

3. Czy rozważane jest wprowadzenie zmian w przepisach regulujących funkcjonowanie programu „Czyste powietrze”, tak aby w przypadku stwierdzenia nadużyć lub niewykonania inwestycji przez wykonawcę obowiązek zwrotu zaliczki odnosił się do przedsiębiorstwa, które środki faktycznie pobrało, a nie do beneficjenta programu?

W ramach przeprowadzonych przez NFOŚiGW konsultacji społecznych od 16 lutego do 16 marca br. jedna z propozycji zmian w Programie „Czyste Powietrze”, dotyczyła dalszego wzmocnienia ochrony beneficjentów w przypadku prefinansowania inwestycji.

Zaproponowano mechanizm polegający na wprowadzeniu obowiązku zawierania przez wykonawcę umowy poręczenia zapłaty na rzecz właściwego WFOŚiGW. Umowa ta byłaby zabezpieczona wekslem in blanco wystawionym przez wykonawcę, obejmującym pełną kwotę potencjalnych zobowiązań wraz z należnymi odsetkami i kosztami, w przypadku niewykonania lub nienależytego wykonania przedsięwzięcia. Rozwiązanie to umożliwi dochodzenie roszczeń bezpośrednio od wykonawcy w sytuacji, gdy środki zostały faktycznie pobrane przez przedsiębiorstwo realizujące inwestycję.

4. Czy istnieje możliwość czasowego wstrzymania postępowań windykacyjnych wobec beneficjentów programu do czasu wypracowania odpowiednich rozwiązań ustawowych?

Zgodnie z zasadami Programu, opartych na obecnie funkcjonujących przepisach prawnych, zaliczka jest traktowana jako wypłacona na rzecz beneficjenta, nawet jeśli środki trafiły bezpośrednio na konto wykonawcy. Oznacza to, że beneficjent, który nie zrealizował umowy o dofinansowanie – w szczególności nie rozliczył otrzymanej zaliczki – ma obowiązek zwrotu środków do WFOŚiGW. WFOŚiGW ma zatem ustawowy obowiązek wezwania beneficjenta do zwrotu pieniędzy.

W celu pomocy beneficjentom, którzy ponieśli szkody z powodu działań wykonawców lub osób działających w ich imieniu, MKiŚ przygotowało projekt ustawy o pomocy beneficjentom – osobom fizycznym poszkodowanym w związku z realizacją Programu Priorytetowego „Czyste Powietrze”. Dotyczy to sytuacji, w których wykonawcy świadczyli na rzecz beneficjentów usługi, dostawy lub roboty budowlane finansowane z Programu, a ich działania doprowadziły do strat po stronie beneficjentów.

Ustawa jest w trakcie procedowania. Trwa analiza uwag zgłoszonych podczas konsultacji społecznych, opiniowania i uzgodnień międzyresortowych. Rada Ministrów planuje przyjęcie projektu tej ustawy w najbliższych tygodniach. Następnie projekt ustawy trafi do dalszych prac do Parlamentu (Sejmu i Senatu) i po uchwaleniu ustawy do podpisu Prezydenta RP. Dopiero wtedy przepisy ustawy będą obowiązywać.

Projekt ustawy przewiduje pomoc dla osób, które:

- złożyły wniosek o dofinansowanie do Programu między 15 lipca 2022 r. a 28 listopada 2024 r. oraz
- otrzymały dotację, ale z winy wykonawcy (lub osoby działającej w jego imieniu) nie zrealizowały prac albo prace zostały wykonane niezgodnie z umową.

Formy pomocy dla beneficjenta określone w projekcie ustawy to:

1. zawieszenie spłaty należności - czasowe wstrzymanie obowiązku zwrotu pieniędzy do WFOŚiGW;
2. zwolnienie z odpowiedzialności za spłatę należności - po prawomocnym wyroku Sądu potwierdzającym winę wykonawcy;
3. upoważnienie WFOŚiGW do dochodzenia zwrotu należności bezpośrednio od wykonawcy - WFOŚiGW może wtedy działać w imieniu beneficjenta;
4. ulgi w spłacie należności - przesunięcia terminu spłaty, rozłożenia płatności na raty, całkowitego lub częściowego umorzenia spłaty.

Zawieszenie ma chronić beneficjenta przed egzekucją zobowiązań do czasu:

- potwierdzenia odpowiedzialności wykonawcy albo
- zakończenia postępowania karnego.

Aby skorzystać z tej formy pomocy beneficjent musi:

- 1) **zgłosić podejrzenie popełnienia przestępstwa przez wykonawcę** albo osobę działającą w jego imieniu. Działanie musi dotyczyć realizacji umowy o dofinansowanie i wyrządzać szkodę beneficjentowi. Zawiadomienie nie jest potrzebne tylko wtedy, gdy postępowanie karne zostało już wszczęte z urzędu.
- 2) złożyć do WFOŚiGW wniosek o zawieszenie spłaty należności.

Spłata należności zostaje zawieszona w dniu wpływu kompletnego wniosku do WFOŚiGW.

Obecnie poszkodowany beneficjent powinien zgłosić podejrzenie popełnienia przestępstwa przez wykonawcę do właściwego organu i zachować kopię zgłoszenia. Wniosek do WFOŚiGW będzie można złożyć dopiero po wejściu w życie ustawy.

Informacja o możliwości składania wniosków będzie zamieszczona m.in. na stronie Ministerstwa Klimatu i Środowiska, Programu <https://czystepowietrze.gov.pl/> i NFOŚiGW/ WFOŚiGW.

Z wyrazami szacunku

Krzysztof Bolesta
Sekretarz Stanu
Ministerstwo Klimatu i Środowiska
/ – podpisany cyfrowo/

Do wiadomości:

Departament Spraw Parlamentarnych w KPRM